

ЎУДУДУАРУГА ТЎУРДУАУ-ТЎУРДУАУ ХУРИЖИЙ ИУВЕСТИЦИАЛУРНУ ЖАЛУБ ҚИЛУШ САМАРАДУРЛУГИНИ БАХУЛАШНИНУГУ УСУЛУБИЙ ЁНДАШУВЛУРИ

Хайдаров Хурушидубек Латипжоуович

Ўзбекистон иқтисодиётини ривожланттуришининг
илмий асослари ва муаммолари илмий тадқиқот маркази

ORCID: 0009-0009-6332-9333

Khurshiduzb@gmail.com

Аннотация. Тадқиқотда тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг иқтисодий ўсиш, янги иш ўринлари яратиш ва технология тарқатишдаги ролини таъкидлаган ҳолда, уларнинг минтақавий нумутаносибликларни бартараф этишдаги аҳамияти ёритилган.

Калит сўзлар: тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар, минтақавий хусусиятлар, иқтисодий ривожланиш, инвестицион сиёсат, инфратузилма, инвестицион жалб қилиш.

МЕТОДУДУЛОГИЧЕСКИЕ ПОДУХОДУЫ К ОЦЕНУЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПРЯМУХ ИНОУТРАННЫХ ИУВЕСТИЦИЙ В РЕГИУНЫ

Хайдаров Хурушидубек Латипжоуович

Научно-исследовательский центр научных основ и проблем
экономического развития Узбекистана

Аннотация. В исследовании подчеркивается роль прямых иностранных инвестиций в экономическом росте, создании рабочих мест и распространении технологий, а также подчеркивается их важность в преодолении региональных различий.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, региональные особенности, экономическое развитие, инвестиционная политика, инфраструктура, привлечение инвестиций.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF ATTRACTING FOREIGN DIRECT INVESTMENT TO THE REGIONS

Khaydarov Khurshidbek Latipjonovich

Scientific Research Center of Scientific Foundations and
Problems of Economic Development of Uzbekistan

Abstract. The study highlights the role of foreign direct investment in economic growth, job creation, and technology transfer, and its importance in eliminating regional disparities.

Keywords: foreign direct investment, regional characteristics, economic development, investment policy, infrastructure, investment attraction.

Кириш.

Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар иқтисодий ривожланишни рағбатлантиришда, айниқса минтақавий даражада муҳим роль ўйнайди. У иқтисодий ўсиш, иш ўринлари яратиш ва технологик тараққиёт учун асосий восита бўлиб хизмат қилади, шу билан бирга жаҳон иқтисодиётига интеграцияни рағбатлантиради. Ривожланаётган мамлакатлар, жумладан, Ўзбекистон учун минтақавий ривожланишдаги номуносивбликларни бартараф этиш ва адолатли иқтисодий тараққиётни таъминлаш учун минтақаларга тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб қилиш муҳим аҳамиятга эга. Ўзининг муҳимлигига қарамай, ушбу мақсадларга эришишда тўғридан-тўғри инвестицияларнинг самарадорлигини баҳолаш мураккаб муаммо бўлиб қолмоқда, бу кўпинча стандартлаштирилган методологиялар ва минтақага хос мезонларнинг йўқлиги туфайли тўсқинлик қилади.

Ўзбекистон ҳудудлари тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилиш ва улардан самарали фойдаланиш имкониятларида сезиларли номуносивбликларга эга. Айрим ҳудудлар инвестицияларни муваффақиятли жалб этиб, уларни иқтисодий самарага айлантирган бўлса, бошқалари таркибий ва институционал тўсиқлар туфайли орқада қолмоқда. Шундай қилиб, минтақавий даражада тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини баҳолашга тизимли ёндашув мақсадли сиёсатни шакллантириш ва барқарор ривожланишни таъминлаш учун жуда муҳимдир.

Кўпгина тадқиқотларда тўғридан-тўғри инвестицияларнинг миллий иқтисодиётларга умумий таъсири кўриб чиқилсада, унинг самарадорлигини минтақавий даражада баҳолаш ҳали ҳам тўлиқ ўрганилмаган. Амалдаги методологиялар кўпинча маҳаллий иқтисодий тузилма, инфратузилма сифати ва ижтимоий-иқтисодий шароитлар каби асосий омилларни эътиборсиз қолдириб, минтақавий хусусиятларга нисбатан сезгир эмас. Бу бўшлиқ тўғридан-тўғри инвестицияларнинг минтақавий таъсирини тўғри баҳолаш ва кучайтириш қобилиятини чеклайди. Айниқса, минтақалар иқтисодий салоҳияти ва сармоядорлар учун жозибadorлиги жиҳатидан бир-биридан сезиларли даражада фарқ қиладиган ривожланаётган иқтисодиётларда муаммо айниқса долзарбдир.

Адабиётлар шарҳи.

Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар самарадорлигини баҳолаш унинг минтақавий ва миллий иқтисодиётларга таъсирини баҳолайдиган турли методологияларни ўз ичига олади. Ушбу методологиялар миқдорий таҳлиллардан тортиб сифат баҳолашгача бўлган ҳар бири инвестиция сиёсати ва лойиҳалари самарадорлиги ҳақида тушунча беради.

Невянтсева (2022) фикрича, “инвестицияларнинг ўсиш суръатларини минтақавий иқтисодий ўсишга нисбатан қиёсий баҳолаш зарурлигини таъкидлайди, бунда самарадорликни ўлчаш учун тўғридан-тўғри ва билвосита кўрсаткичлар қўлланилади”.

Лемешко (2017) инвестиция лойиҳасини баҳолашга тизимли ёндашувни, шу жумладан дастлабки молиявий диагностикадан самарадорлик кўрсаткичларини баҳолашгача бўлган босқичларни белгилайди.

Ли (2005) 153 мамлакатда хорижий инвестиция сиёсатининг самарадорлигини баҳолаш учун панель регрессия моделини қўллайди, бунда сиёсат таъсирини аниқлаш учун тартибга солиш индексидан фойдаланади.

Акимкина ва бошқалар (2020) “тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини аниқлашда қабул қилувчи мамлакатнинг ўзлаштириш қобилиятининг муҳимлигини таъкидлаб, тўғридан-тўғри инвестициялар таъсирини баҳолаш учун эконометрик моделларга эътибор қаратиш”.

Саприкина ва Чжан (2023) “тўғридан-тўғри инвестициялар ва ташқи савдо ўртасидаги муносабатларни ўрганиб, вертикал тўғридан-тўғри инвестициялар олдинги

назариялардан фарқли ўлароқ, мезбон мамлакатларда экспорт даражасини ошириши мумкинлигини очиб беради”.

Ушбу методологиялар тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини баҳолаш учун кенг қамровли асосни тақдим этсада, улар замонавий баҳолашда тобора долзарб бўлиб бораётган ижтимоий ва экологик омиллар каби инвестиция таъсирининг сифат жиҳатларини ҳам эътибордан четда қолдириши мумкин.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси.

Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар бир мамлакатдан бошқа мамлакатнинг бизнесига ёки активларига киритилган, одатда бошқарувга сезиларли даражада таъсир кўрсатадиган инвестицияларни англатади. Тўғридан-тўғри инвестициялар иқтисодий ривожланишнинг асосий омили сифатида кенг эътироф этилган, чунки у капитал, технология ва тажрибани узатишни осонлаштиради, шу билан бирга янги иш ўринлари яратишни рағбатлантиради ва глобал иқтисодий интеграцияни рағбатлантиради. Минтақавий миқёсда тўғридан-тўғри инвестициялар иқтисодий номутаносибликларни бартараф этиш, саноат диверсификациясини кучайтириш ва минтақавий рақобатбардошликни оширишда ўзгарувчан роль ўйнаши мумкин.

Бироқ, тўғридан-тўғри инвестицияларнинг потенциал фойдалари автоматик равишда амалга оширилмайди ва қабул қилувчи минтақанинг иқтисодий, институционал ва ижтимоий шароитларига боғлиқ. Бозор ҳажми, инфратузилма сифати, бошқарув ва инсон капитали каби омиллар тўғридан-тўғри инвестицияларнинг минтақавий ривожланишга қанчалик самарали ҳисса қўшишига сезиларли даражада таъсир қилади.

1-расмда келтирилган омиллар минтақавий инвестицияларнинг самарадорлигини аниқлашда ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Улар минтақа иқтисодий ўсиши, рақобатбардошлик ва барқарор ривожланиш учун асосий шартлар ҳисобланади.

Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар самарадорлигини баҳолашнинг бир қанча методологиялари ишлаб чиқилган. Ушбу усуллар эмпирик, таҳлилий ва қарор қабул қилиш тизимларини қамраб олади. Хусусан, киришга йўналтирилган масофа функцияси ёндашуви усули тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар иқтисодий ўсиш учун қандай ишлатилишини ўрганиш орқали тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг техник самарадорлигини баҳолайди. Мисол тариқасида 1983-1995 йиллар давомида Хитойнинг қирғоқбўйи минтақаларида тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини баҳолаш бўйича тадқиқотни келтириш мумкин (Ву, 2000).

Маълумотларни конвертация қилиш таҳлили унумдорлик ва ишлаш кўрсаткичлари асосида самарадорликни баҳолаш учун ишлатилади, кўпинча тарқалиш эффектлари ва бошқа кўрсаткичлар билан бирлаштирилади. Мисол учун, тадқиқот санкциялар даврида Россиядаги маҳаллий компанияларга тўғридан-тўғри инвестицияларнинг таъсирини баҳолаш учун маълумотларни конвертация қилиш таҳлилидан фойдаланган (Федорова ва бошқ., 2020).

Генетик алгоритм ёндашуви тўғридан-тўғри инвестициялар муваффақиятига таъсир қилувчи асосий ўзгарувчиларни аниқлаш учун оптималлаштириш усулларини қўллайди, таснифлаш аниқлиги ва ресурслар самарадорлигини таъкидлайди. Ушбу усул Хитойга тўғридан-тўғри инвестициялар оқимини таҳлил қилиш учун қўлланилади (Қи & Танг, 2006).

Сегментация учун қўшма таҳлил бирлаштирилган методология тўғридан-тўғри инвестициялар донорларини улар қидираётган фойда асосида сегментларга ажратади, бу эса олувчи мамлакатларга аниқ тўғридан-тўғри инвестиция турларини янада самаралироқ йўналтиришда ёрдам беради (Акааҳ ва Япрак, 1988).

Иқтисодий омиллар

- Минтақавий бозор ҳажми ва ривожланиш салоҳияти
- Табиий ресурслар ва хом ашёнинг мавжудлиги
- Иш ҳақи ва меҳнат унумдорлиги

Инфратузилма ва уланиш

- Транспорт, энергия ва алоқа тармоқларининг сифати
- Бозорлар ва савдо коридорларига яқинлиги

Ижтимоий ва инсон капитали

- Ишчиларнинг малакаси
- Ижтимоий ҳамжиҳатлик ва маҳаллий ҳамжамиятнинг тўғридан-тўғри инвестицияларга муносабати

Институционал ва сиёсий муҳит

- Тартибга солиш сиёсатининг шаффофлиги, барқарорлиги ва башорат қилиниши.
- Инвестицион имтиёзлар
- Бизнесни юритиш қулайлиги ва инвесторларни ҳимоя қилиш

1-расм. Минтақавий даражада тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигига таъсир этувчи асосий омиллар

Манба: адабиётларни ўрганиш асосида муаллиф томонидан шакллантирилган.

Гравитацион моделлар икки томонлама савдо муносабатлари ва иқтисодий омилларга асосланган ҳолда тўғридан-тўғри инвестицион инвестициялар ва кўрсаткичларни башорат қилади. Улар турли иқтисодий чегараларга эга бўлган мамлакатлар ўртасида тўғридан-тўғри инвестицияларни ўрганишда муҳим роль ўйнайди (Стаск ва бошқалар, 2017).

Гибрид ва кўп мезонли қарор қабул қилиш моделлари турли жараёнларда тўғридан-тўғри инвестицияларнинг жозибадорлиги ва самарадорлигини баҳолаш учун турли статистик ва машинани ўрганиш усуллари бирлаштиради (Ле & Данг, 2022).

Эконометрик ва статистик моделлар, хусусан, регрессия таҳлили, стокастик чегара моделлари ва коинтеграция таҳлили каби усуллар тўғридан-тўғри инвестицияларнинг детерминантларини ва уларнинг ўсиш, маҳсулдорлик ва ички инвестицияларга таъсирини ўрганади (Ҳерзер, 2010).

Тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини баҳолаш техник самарадорликни таҳлил қилишдан тортиб, гибрид қарорлар қабул қилиш тизимларигача бўлган муайян жараён ва мақсадларга мослаштирилган турли методологияларни ўз ичига олади. Ҳар бир усул тўғридан-тўғри инвестицияларнинг

иқтисодий таъсирини оптималлаштириш ва стратегик сиёсатни ишлаб чиқиш бўйича тушунчаларни тақдим этади.

Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар самарадорлигини баҳолаш унинг иқтисодий ривожланишга таъсирини тушуниш учун жуда муҳимдир. Йиллар давомида бутун дунё бўйлаб тўғридан-тўғри инвестициялар натижаларини ўлчаш учун иқтисодий, ижтимоий ва экологик ўлчовларга қаратилган турли методологиялар ишлаб чиқилди. Бироқ, ушбу методологияларни қўллаш кўпинча минтақавий ва миллий шароитларга қараб фарқ қилади.

Энди таниқли услубий ёндашувлар солиштирилиб, уларнинг афзалликлари, чекловлари ва минтақавий даражадаги баҳолашларга мослашиши кўриб чиқсак.

1. Иқтисодий таъсир таҳлили (Economic Impact Analysis-EIA) - тўғридан-тўғри инвестицияларнинг ЯИМ, бандлик ва маҳсулдорликнинг ўсишига қўшган ҳиссасини баҳолаш учун энг кўп қўлланиладиган методологиялардан биридир. Ушбу ёндашувда тез-тез кириш-чиқиш (Input-output-I-O) моделлари ва умумий мувозанат моделлари қўлланилади.

Америка Қўшма Штатларида минтақавий иқтисодий таҳлил кўпинча кириш-чиқиш (Input-output-I-O) моделларидан (масалан, IMPLAN ва REMI моделлари) тўғридан-тўғри инвестиция лойиҳаларининг тўғридан-тўғри, билвосита ва қўзғатилган таъсирини баҳолаш учун фойдаланади. Европа Иттифоқида Eurostat тўғридан-тўғри инвестицияларнинг Европа Иттифоқига аъзо давлатларда бандликка ва минтақавий ЯИМга таъсирини баҳолаш учун худди шундай тизимдан фойдаланади.

Кучли томонлари: Тўғридан-тўғри ва тарқаладиган таъсирларни аниқлайди. Маълумотни кўп талаб қилади, лекин батафсил иқтисодий тушунчаларни беради.

Чекловлар: Ижтимоий ва экологик таъсирларни эътиборсиз қолдириб, биринчи навбатда иқтисодий натижаларга эътибор қаратади. Минтақавий мураккабликларни ҳисобга олмайдиган чизиқли муносабатларни назарда тутаяди.

2. Харажат-фойда таҳлили (Cost-Benefit Analysis CBA) фойдани (масалан, иш ўринлари яратиш, солиқ тушумлари) тўғридан-тўғри инвестиция лойиҳалари харажатлари (масалан, атроф-муҳитнинг ёмонлашуви, рағбатлантириш бўйича давлат харажатлари) билан солиштиради.

Ушбу методика Австралияда тўғридан-тўғри инвестициялар томонидан молиялаштириладиган, атроф-муҳит ва жамият билан боғлиқ харажатларни ўз ичига олган йирик кончилик ва инфратузилма лойиҳаларини баҳолаш учун кенг қўлланилади. Ҳиндистонда энергетика ва транспорт каби соҳаларда хорижий инвесторлар иштирокидаги давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини баҳолашда қўлланилади.

Кучли томонлари: Яхлит ёндашув, иқтисодий, ижтимоий ва экологик ўлчовларни мувозанатлаш, лойиҳага оид баҳолашлар учун фойдали.

Чекловлар: Номоддий имтиёزلарни (масалан, билимларни узатиш) миқдорий жиҳатдан аниқлаш қийин. Кенг қамровли маълумотларни тўплашни талаб қилади, бу ҳар доим ҳам минтақавий даражада амалга оширилмаслиги мумкин.

3. Кўп мезонли қарорлар таҳлили (Multi-Criteria Decision Analysis - MCDA) тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини баҳолаш учун бир қатор сифат ва миқдорий мезонларни ўз ичига олади. Бу, айниқса, турли хусусиятларга эга бўлган ҳудудлар ёки лойиҳаларни солиштириш учун фойдалидир.

Хитойда инфратузилма, меҳнат сифати ва саноатни диверсификация қилиш каби омилларни ҳисобга олган ҳолда, тўғридан-тўғри инвестициялар кўрсаткичлари асосида минтақаларни тартиблаш учун фойдаланилади. Бразилияда эса Амазон минтақасидаги тўғридан-тўғри инвестиция лойиҳалари барқарорлигини баҳолаш учун, экологик ва ижтимоий кўрсаткичларни бирлаштириш учун қўлланилади.

Кучли томонлари: Кўп ўлчовли истиқболни тақлиф қилувчи турли кўрсаткичларни ўз ичига олади ва минтақавий хусусиятларга мослашувчан.

Чекловлар: Мезонларнинг субъектив оғирлиги ноҳолисликни келтириб чиқариши мумкин. Самарали амалга ошириш учун ишончли маълумотлар ва манфаатдор томонларнинг иштирокини талаб қилади.

4. Институционал ва бошқарувни баҳолаш ёндашув бошқарув ва институционал сифатнинг тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар натижаларини шакллантиришдаги ролини баҳолайди, асосий эътиборни тартибга солувчи базалар, бизнес юритиш қулайлиги ва коррупция даражасига қаратади.

Шимолӣ мамлакатларда тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини баҳолашда шаффолик, қонунчилик асослари ва инвесторлар ҳимоясига урғу беради. Суб-Саҳара Африкасида тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигига таъсир қилувчи институционал тўсиқларга, жумладан коррупция ва бюрократик самарасизликка эътибор қаратилади.

Кучли томонлари: Институтларнинг тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб қилиш ва улардан фойдаланишдаги ролини таъкидлайди. Минтақавий ривожланишга тўсқинлик қилаётган тизимли муаммоларни аниқлаш учун фойдалидир.

Чекловлар: Тўғридан-тўғри инвестицияларнинг бевосита иқтисодий ва ижтимоий натижаларини кўриб чиқади. Бошқа ёндашувларга нисбатан миқдорий қатъийлик этишмаслиги мумкин.

5. Барқарор ривожланиш асослари тўғридан-тўғри инвестицияларни баҳолашни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Барқарор Ривожланиш Мақсадлари (SDGs) билан мувофиқлаштиради ва иқтисодий, ижтимоий ва экологик барқарорликни таъкидлайди.

Европа Комиссияси яшил энергия ва рақамли трансформацияга эътибор қаратиб, SDG кўрсаткичларини тўғридан-тўғри инвестицияларни баҳолашга бирлаштиради. Вьетнам ва Индонезия каби давлатлар тўғридан-тўғри инвестицияларнинг SDGга мувофиқлигини, хусусан, экологик барқарорлик ва қашшоқликни қисқартиришда баҳолайди.

Кучли томонлари: Узоқ муддатли ривожланиш мақсадлари билан уйғунликни таъминлайди. Масъулиятли инвестиция амалиётларини рағбатлантиради.

1-жадвал

Ёндашувларнинг қиёсий таҳлили

Методология	Асосий фокус	Кучли томонлар	Чекловлар
Иқтисодий таъсир таҳлили	<i>Иқтисодий натижалар</i>	<i>Тўғридан-тўғри ва билвосита таъсирларни аниқлайди</i>	<i>Ижтимоий ва экологик таъсирларни эътиборсиз қолдиради</i>
Харажат-фойда таҳлили	<i>Харажатлар ва фойда</i>	<i>Яхлит ва лойиҳага хос баҳолаш</i>	<i>Номоддий фойда миқдорини аниқлаш қийин</i>
Кўп мезонли қарорлар таҳлили	<i>Кўп ўлчовли баҳолаш</i>	<i>Турли кўрсаткичларни бирлаштиради</i>	<i>Субъектив мезонларни тортиш</i>
Институционал ва бошқарувни баҳолаш	<i>Бошқарув ва сиёсат</i>	<i>Тизимли тўсиқларни аниқлайди</i>	<i>Тўғридан-тўғри иқтисодий натижаларга чекланган эътибор</i>
Барқарор ривожланиш асослари	<i>SDG мослашуви</i>	<i>Барқарорлик ва узоқ муддатли таъсирни рағбатлантиради</i>	<i>Уйғунлаштирилган маълумотларни талаб қилади</i>

Манба: адабиётларни ўрганиш асосида муаллиф томонидан шакллантирилган.

Чекловлар: Ривожланаётган ҳудудларда мавжуд бўлмаслиги мумкин бўлган батафсил ва уйғунлаштирилган маълумотларни талаб қилади. Амалга ошириш ва изоҳлаш учун мураккаб бўлиши мумкин.

Ушбу методларни 1-жавдалда қиёсий таҳлилини шакллантирганмиз.

Глобал миқёсда тўғридан-тўғри инвестициялар самарадорлигини баҳолаш методологиялари минтақавий устуворликлар ва маълумотлар мавжудлигини акс эттирувчи кўлами ва йўналиши бўйича фарқланади. Иқтисодий таъсир таҳлили ўзининг миқдорий табиати туфайли устунлик қилсада, Барқарор ривожланиш асослари ва кўп мезонли қарорлар таҳлили каби ривожланаётган ёндашувлар янада кенгроқ истиқболларни таклиф этади. Бир нечта методологиянинг кучли томонларини бирлаштирган гибрид ёндашув, айниқса, турли хил ижтимоий-иқтисодий ва институционал хусусиятларга эга бўлган ҳудудлар учун кенг қамровли баҳолашни таъминлайди. Ушбу тадқиқотнинг долзарблиги ва самарадорлигини ошириш учун ушбу глобал амалиётга таяниб, уларни Ўзбекистоннинг минтақавий шароитларига мослаштиришга қаратилган.

Хулоса ва таклифлар.

Хулоса қиладиган бўлсак, тадқиқотда иқтисодий, ижтимоий, экологик ва институционал омилларни ҳисобга оладиган турли методологиялар тавсифланган. Хусусан, харажат-фойда таҳлили, иқтисодий таъсир таҳлили ва кўп мезонли қарор қабул қилиш таҳлили каби усуллар минтақаларга сармоявий жозибадорликни баҳолаш қарорларни қўллаб-қувватлашда муҳим роль ўйнаши маълум бўлмоқда.

Минтақавий даражада инвестицияларнинг самарадорлигини баҳолашда ҳудудий хусусиятларни инобатга олган ҳолда индивидуал қарорларни ишлаб чиқиш ва ижтимоий-иқтисодий барқарорликни таъминлаш мақсадида барқарор ривожланиш мезонларини қўллаш зарур. Тадқиқотнинг амалий аҳамияти шундаки, у тадбиркорлар ва инвесторлар учун аниқ тавсиялар ишлаб чиқишда асосий манба бўлиб хизмат қилади. Шу боис, ушбу тадқиқот ҳудудий ривожланиш стратегияларини шакллантириш учун муҳим илмий ва амалий асос бўлиб, иқтисодий ривожланишга катта ҳисса қўшади.

Адабиётлар /Литература/Reference:

Akaah, I., & Yaprak, A. (1988). Identifying target segments for foreign direct investment (fdi) attraction: an application of conjoint methodology. *International Marketing Review*, 5, 28-37. <https://doi.org/10.1108/EB008356>.

Fedorova, E., Nikolaev, A., Rashchupkina, A., & Fedorov, F. (2020). Evaluation of the effectiveness of foreign direct investment impact on the activities of domestic companies during the sanctions period: industry aspect, 2020, 158-181. <https://doi.org/10.38050/01300105202058>.

Herzer, D. (2010). Outward FDI and economic growth. *Journal of Economic Studies*, 37, 476-494. <https://doi.org/10.1108/01443581011075424>.

Jim, Lee. (2005). 3. Cross-Country Evidence on the Effectiveness of Foreign Investment Policies. *The International Trade Journal*, doi: 10.1080/08853900500290772

Le, T., & Dang, T. (2022). An Integrated Approach for Evaluating the Efficiency of FDI Attractiveness: Evidence from Vietnamese Provincial Data from 2012 to 2022. *Sustainability*. <https://doi.org/10.3390/su142013140>.

Lilia, S., Nevyantseva. (2022). 1. Development and Testing of a Methodological Approach to Assessing the Effectiveness of Regional Investment Policy. *Вестник Волгоградского государственного университета. Экономика*, doi: 10.15688/ek.jvolsu.2022.1.7

Nataliia, Lemeshko. (2017). 2. Analysis and Estimation of Effectiveness of Investment Projects. Technology audit and production reserves, doi: 10.15587/2312-8372.2017.98189

Qi, C., & Tang, J. (2006). Foreign direct investment: A genetic algorithm approach. Socio-economic Planning Sciences, 40, 143-155. <https://doi.org/10.1016/J.SEPS.2004.05.003>.

Stack, M., Ravishankar, G., & Pentecost, E. (2017). Foreign direct investment in the eastern European countries: determinants and performance. Structural Change and Economic Dynamics, 41, 86-97. <https://doi.org/10.1016/J.STRUECO.2017.04.005>.

Wu, Y. (2000). Measuring the performance of foreign direct investment: a case study of China. Economics Letters, 66, 143-150. [https://doi.org/10.1016/S0165-1765\(99\)00225-6](https://doi.org/10.1016/S0165-1765(99)00225-6).

Акимкина Д.А., Ларин С.Н., Ермакова Я.М., (2020). 4. Assessment of foreign direct investment impact on the host economy based on econometric models: analysis of foreign and Russian sources. Экономика и предпринимательство, doi: 10.34925/eip.2020.123.10.010

Саприкина Н.А., Чжан Ю, (2023). 5. Foreign trade effects of foreign direct investment in the economy of the host state and methodological approaches to their assessment. Экономика и предпринимательство, doi: 10.34925/eip.2023.160.11.099